
Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauacji Zabytków i Miejsc Zabytkowych

---

Ochrona Zabytków 19/Postanowienia i uchwały, 3-5

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POSTANOWIENIA I UCHWAŁY

DOKUMENT 1

MIĘDZYKARODOWA KARTA KONSERWACJI I RESTAURACJI ZABYTEKÓW I MIEJSC ZABYTEKOWYCH

Brzemienne duchową spuścizną przeszłości, zabytkowe dzieła narodów pozostają w życiu współczesnym żywym świadectwem ich wiekowych tradycji. Ludzkość, z każdym dniem bardziej świadoma jednolitego charakteru wartości ogólnoludzkich, uważa je za dziedzictwo wspólne i uznaje swą solidarną odpowiedzialność za ich zachowanie wobec przyszłych pokoleń. Poczyna się ona do przekazania im tychże wartości w całym bogactwie ich autentyzmu.

Jest zatem rzeczą istotną, ażeby zasady, jakimi ma się kierować konserwacja i restauracja zabytków, zostały ustalone wspólnie i sformułowane w płaszczyźnie międzynarodowej, przy całkowitym pozostawieniu każdemu narodowi troski o zapewnienie ich zastosowania w ramach jego własnej kultury i rodzimych tradycji.

Nadając pierwszy kształt tym podstawowym zasadom, Karta Ateńska z 1931 r. przyczyniła się do rozwoju szerokiego ruchu międzynarodowego, który przejawiał się zwłaszcza w dokumentach opracowanych przez poszczególne narody, w działalności UNESCO oraz ICOM'u i w utworzeniu przez ten ostatni Międzynarodowego

Osrodku Badań nad konserwacją i restauracją dóbr kulturalnych. Wyczulenie i zmysł krytyczny skierowały się na zagadnienia coraz bardziej złożone i zróżnicowane, wydaje się przeto, iż nadeszła pora, ażeby przebadać zasady tejsze Karty w celu ich pogłębienia i poszerzenia ich zasięgu przez opracowanie nowego dokumentu.

W wyniku powyższego II Międzynarodowy Kongres Architektów i Techników Zabytków, zgromadzony w Wenecji w dniach od 25 do 31 maja 1964 r., przyjął tekst następujący:

DEFINICJE

Art. 1. Pojęcie zabytku obejmuje zarówno odosobnione dzieło architektoniczne, jak też zespoły miejskie i wiejskie oraz miejsca, będące świadectwem poszczególnych cywilizacji, ewolucji o doniosłym znaczeniu bądź wydarzenia historycznego. Rozciąga się ono nie tylko na wielkie dzieła, ale również na skromne obiekty, które z upływem czasu nabrały znaczenia kulturalnego.

Art. 2. Konserwacja i restauracja zabytków stanowią dyscyplinę, która odwołuje się do wszystkich gałęzi nauki i techniki, mogących wnieść wkład do badań i ochrony dziedzictwa zabytkowego.

CEL

Art. 3. Konserwacja i restauracja zabytków mają na celu zachowanie zarówno wszelkiego dzieła sztuki, jak też świadectwa historii.

KONSERWACJA

Art. 4. Konserwacja zabytków zakłada przede wszystkim obowiązek ciągłości ich należącego utrzymania.

Art. 5. Konserwacji zabytków zawsze sprzyja ich użytkowanie na cele użyteczne społecznie; użytkowanie takie jest zatem pożądane, nie może wszakże pociągać za sobą zmian układu bądź wystroju budowli. Są to granice, w jakich należy pojmować i można dopuszczać zagospodarowanie, wymagane przez ewolucję zwyczajów i obyczajów.

Art. 6. Konserwacja zabytku zakłada konserwację otoczenia w jego skali. Jeśli otoczenie dawne przetrwało, będzie ono podlegać ochronie i wszelka dobudowa, wszelka rozbiórka i wszelka przeróbka, która mogłaby zmienić stonki brył i barw, zostanie zakazana.

Art. 7. Zabytek jest nierozdzielny od historii, której jest świadectwem i od otoczenia, w którym jest położony. W wyniku powyższego przemieszczenie zabytku w całości lub w części nie może być dopuszczalne, chyba że wymaga tego zachowanie zabytku lub usprawiedliwiają je względy na nadrzędny interes narodowy bądź międzynarodowy.

Art. 8. Elementy malarskie, rzeźbiarskie lub zdobnicze, które stanowią nieodłączną część zabytku, nie mogą być odeń oddzielane, chyba że jest to jedynym środkiem, zdolnym zapewnić ich zachowanie.

RESTAURACJA

Art. 9. Restauracja jest zabiegiem, który powinien zachować charakter wyjątkowy. Ma ona za cel zachowanie i ujawnienie estetycznej i historycznej wartości zabytku oraz polega na poszanowaniu dawnej substancji i elementów stanowiących autentyczne dokumenty przeszłości. Ustaje ona tam, gdzie zaczyna się domysł; poza tą granicą wszelkie, uznane za nieodzowne, prace uzupełniające mają wywodzić się z kompozycji architektonicznej i będą nosić znamię naszych czasów. Restauracja będzie zawsze poprzedzona i będzie szła w parze z badaniami archeologicznymi i historycznymi zabytku.

Art. 10. Kiedy techniki tradycyjne okazują się niewydolne, wzmocnienie zabytku można

zapewnić sięgając do wszelkich nowoczesnych technik konserwatorskich i budowlanych, których skuteczność wykazałyby dane naukowe i zapewniało doświadczenie.

Art. 11. Wartościowy wkład każdej epoki do dziejów budowy zabytku powinien zostać uszanowany, jako że jedność stylowa nie jest celem, do którego należałoby zmierzać w toku restauracji. Jeśli budowla zawiera kilka faz nawarstwiających się, wydobyte fazy spodniej usprawiedliwione jest tylko w wyjątkowych okolicznościach i pod warunkiem, że usunięte elementy przedstawiają zaledwie przedmiot nikłego zainteresowania, że wydobyta na jaw kompozycja stanowi dokument o znacznej wartości historycznej, archeologicznej lub estetycznej i że jego stan zachowania zostanie oceniony jako zadowalający. Osąd co do wartości rzeczonych elementów i decyzja co do przeprowadzenia zamierzonych wyburzeń nie mogą zależeć wyłącznie od autora projektu.

Art. 12. Elementy przeznaczone do zastąpienia części brakujących powinny harmonijnie włączać się do całości, odróżniając się zarazem od partii autentycznych, ażeby restauracja nie fałszowała dokumentu sztuki i historii.

Art. 13. Dobudowy mogą być dopuszczalne tylko o tyle, o ile mają wzgląd na poszanowanie wszystkich ważnych części budowli, jej dawnego otoczenia, równowagi kompozycyjnej i związków ze środowiskiem otaczającym.

MIJSCA O WARTOŚCI ZABYTKOWEJ

Art. 14. Przedmiotem szczególnych starań powinny stać się miejsca o wartości zabytkowej celem zachowania ich integralności oraz zapewnienia ich uszanowania, ich zagospodarowania i ich waloryzacji. Wykonywane przy nich prace w zakresie konserwacji i restauracji powinny kierować się zasadami wyłożonymi w artykułach poprzedzających.

WYKOPALISKA

Art. 15. Prace wykopaliskowe powinny odbywać się zgodnie z normami naukowymi i z „Zaleceniem określającym międzynarodowe zasady do stosowania w sprawie wykopalisk archeologicznych”, przyjętym przez UNESCO w 1956 r.

Zapewni się zagospodarowanie ruin oraz podjęcie środków niezbędnych dla zachowania i trwałej ochrony elementów architektonicznych i odkrytych obiektów. Ponadto zostaną podjęte wszelkie kroki na rzecz ułatwienia zrozumienia zabytku i jego udostępnienia, bez wypaczania w jakimkolwiek wypadku jego znaczenia.

Wszelkie prace rekonstrukcyjne będą wszakże musiały być z góry wykluczone, można brać pod uwagę tylko samą anastylozę, to jest odтворzenie części istniejących, lecz rozproszonych. Elementy scalające będą zawsze rozpoznawalne i będą stanowić minimum niezbędne dla zapewnienia warunków zachowania zabytku i przywrócenia ciągłości jego formy.

UPOWSZECHNIENIE

Art. 16. Pracom z zakresu konserwacji, restauracji i wykopalisk zawsze będzie towarzyszyć powstanie dokładnej dokumentacji w postaci sprawozdań analitycznych i krytycznych, ilustrowanych rysunkami i fotografiami. Zostaną w niej zawarte wszystkie fazy prac odkrywkowych, zabezpieczających, rekonstrukcyjnych i scalających, jak również zidentyfikowane w toku prac elementy konstrukcyjne i formalne. Dokumentacja ta będzie złożona w archiwach instytucji publicznej i udostępniona badaczom; zaleca się jej publikację.

W Komisji redakcyjnej Międzynarodowej Karty Konserwacji i Restauracji Zabytków udział wzięli:

P. Piero Gazzola (Włochy) Przewodniczący
P. Raymond Le Maire (Belgia) Protokolant
P. J. Bassegoda Nonell (Hiszpania)
P. Luis Benavente (Portugalia)
P. Djurdje Boscović (Jugosławia)
P. Hiroshi Daifuku (UNESCO)
P. P. L. de Vrieze (Holandia)
P. Harald Langberg (Dania)
P. Mario Matteucci (Włochy)
P. Jean Merlet (Francja)
P. Carlos Flores Marini (Meksyk)
P. Roberto Pane (Włochy)
P. S. C. J. Pavel (Czechosłowacja)
P. Paul Philippot (Międzynarodowy Ośrodek Badań nad Konserwacją i Restauracją Dóbr Kulturalnych)
P. Victor Pimentel (Peru)
P. Harold Plenderleith (Międzynarodowy Ośrodek Badań nad Konserwacją i Restauracją Dóbr Kulturalnych)
P. Deoclecio Redig de Campos (Città del Vaticano)
P. Jean Sonnier (Francja)
P. François Sorlin (Francja)
P. Eustathios Stikas (Grecja)
P. Gertrud Tripp (Austria)
P. Jan Zachwatowicz (Polska)
P. Mustafa S. Zbiss (Tunezja).

DOKUMENT 2

UCHWAŁA DOTYCZĄCA UTWORZENIA MIĘDZYNARODOWEJ ORGANIZACJI POZA RZĄDOWEJ DLA SPRAW ZABYTEKÓW I MIEJSC ZABYTEKOWYCH

Zgromadzenie Generalne II Międzynarodowego Kongresu Architektów i Techników Zabytków

rozpatrzywszy

propozycję zmierzającą do utworzenia międzynarodowej organizacji poza rządowej dla spraw zabytków i miejsc zabytkowych i po wysłuchaniu sprawozdania Grupy Roboczej specjalnie wyłonionej z jego składu,

biorąc pod uwagę

potrzebę utworzenia takiej organizacji w celu koordynacji międzynarodowych wysiłków mających na celu ochronę i wydobycie wartości zabytkowego dziedzictwa ludzkości;

zapoznawszy się

z wnioskami Międzynarodowego Komitetu dla spraw zabytków, miejsc o wartości artystycznej i historycznej oraz wykopalisk archeologicznych, który się zebrał w Paryżu od 19 do 22 maja 1964 r. na jego sesji 9-tej, zwołanej przez Dyrektora Generalnego UNESCO;

wyraża przekonanie,

że nadeszła chwila, aby przystąpić do wprowadzenia w życie praktycznych środków zmierzających do utworzenia Międzynarodowej Rady Zabytków i Miejsc Zabytkowych (ICOMOS);

powołuje

w tym celu Komitet Organizacyjny (Aneks 1) i tymczasowe Biuro Wykonawcze (Aneks 2);